31. rész

Mottó:

„Amelyik nemzet a múltját nem ismeri, az a jelenét sem érti, s a jövőjét meg nem teremtheti!”

Öt perc történelem fiataloknak és minden érdeklődőnek

Magyar sors – magyar történelem

Európának szüksége van Magyarországra… amely soha nem hagyta magát legyőzni

Hunyadi János küzdelme a török ellen. Erdélytől Várnán át Nándorfehérvárig

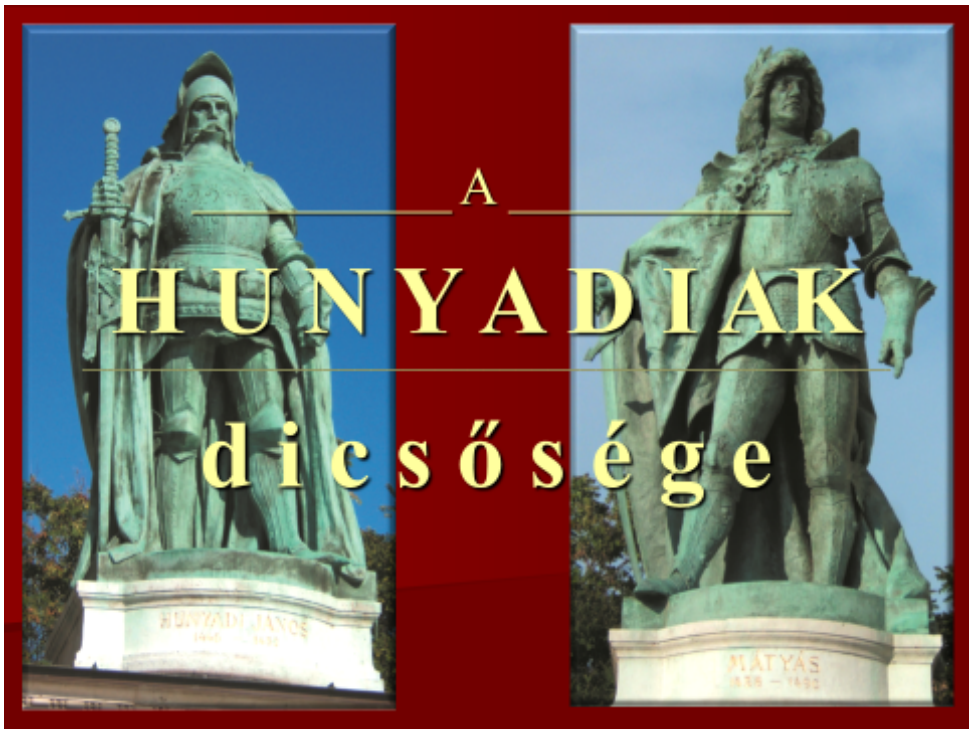

Az iszlám támadások kezdete Európa ellen

A magyar középkor a témánk. De akkor, amikor a 14-16. századi török támadásokról beszélünk, tudni kell, hogy nem ez volt az első iszlám hadjárat Európa, a keresztény Európa ellen. Amikor Mohamed ***622-ben*** elhagyta Mekkát, s híveivel Medinába „futott", megszületetett egy ***új vallás, az iszlám***. (Jelentése: belenyugvás, beletörődés, odaadás.) A ***hidzsra***, azaz Mohamed futása egy új, ma már talán a legnagyobb létszámmal rendelkező világvallás kezdete volt. Mohamed tanai szerint a zsidók és a ***keresztények hitetlenek***, akik ellen a szent háború megengedett, sőt kötelező.

A 7. század végére ***Arábia, Kis-Ázsia*** és ***Észak-Afrika*** az iszlámhitű arabok hatalmába került. ***711-ben*** Mohamed követői átkeltek a ***Gibraltári-szoroson*** – (ami Gab al-Tarik) arab vezér nevéből ered – és ***Nyugatról*** támadtak Európára. ***Kelet*** felől a ***Bagdadi Kalifátus seregei 705-711*** között fenyegették a keresztény Európát. ***Dél***

felől az ***arab kalózok a 8-9. században*** egészen Rómáig hatoltak és feldúlták a **pápák városát**, nem kímélve Szent Péter és Szent Pál sírját sem. A keresztény Európa ezeket a támadásokat még visszaverte. Kivéve a mai Spanyolország területét, amely területen az arabok létrehozták a ***Córdobai Kalifátust***.

Hunyadi János származása

Hunyadi János származása, a ***család eredete*** időről-időre a történészek fel-fellángoló vitáinak tárgya, de ezen túlmenően a közbeszédben is kiváltja a magyarok és a románok érdeklődését. Ez utóbbiak a család román (vlach-oláh) eredetét bizonygatják. *De hol volt akkor még Románia?* A románok a Hunyadi család havasalföldi gyökereire hivatkoznak, ami igaz, csak azt nem teszik hozzá, hogy *Havasalföld a 13-14. században Kunország része volt*. Ez magyarázza azt is, hogy *a „román” nemesek* (bojárok, kenézek) ***neve kun eredetű***. A havasalföldi vajdaság kun származású első uralkodójának neve ***Basarab*** *(1317-1352)*, akinek az apja nem más volt, mint *Toktemür*, az Arany Horda egyik vezére. A román történészek azonban „kikutatták” azt is, hogy a Hunyadiak egy román jobbágycsalád leszármazottjai. Ennek ellenére *Radu Lupescu román történész* sem zárja ki a kun Basarabbal kapcsolatos rokonságot.

Az Arany Horda területe. Az orosz nyelvű térképen érdemes megfigyelni a két tenger közötti földrajzi település, a Madzsar nevet

Járjuk körül a Hunyadi-család eredetének néhány magyarázatát. Az egyik legendába illő történet, ami szerint Hunyadi János a magyar király, *Luxemburgi Zsigmond gyermeke* volt. Történelmi anekdota született arról, hogy Zsigmond erdélyi útja során találkozott a szép *Morzsinai Erzsébettel*, s ebből a találkozásból született a ***Vajk/János*** nevű gyermek. A népies eredetű mesét a kolozsvári születésű ***Heltai Gáspár*** említi elsőként, aki pedig ***Bonfini*** munkáját tekintette forrásnak. A *Vajk-Vojk* (szerb nyelven farkas) név egyértelműen ótörök etimológiájú, azaz a kun gyökereket bizonyítja. Ne feledjük azonban azt sem, hogy *Szent István király eredeti neve is Vajk* volt.

Zsigmond „apaságára utal", hogy a család tőle kapta többek között *1409-ben az erdélyi Hunyad várát* és az ahhoz tartozó birtokot. Zsigmond és a Hunyadiak kapcsolatát erősíti, hogy az ifjú Jánost a nagy hatalmú király és császár magával vitte itáliai útjaira.

A családnak az ókori római patríciusoktól történő eredetét Mátyás történetírója, *Bonfini* írta meg először, feltehetően a király európai nagyságát erősítve. (*A Corvinus-ház eredetéről szóló könyvecske* a Hunyadiakat a római *Valerius Messala* ***Corvinus*** nemzetségből származtatja.) Ezt az elméletet a későbbi történetírók – köztük *Zrínyi Miklós* is – átvették.

A *történelemhamisítás* magas foka Hunyadi Mátyás kolozsvári szülőházának falán díszeleg. A román és angol nyelvű emléktábla arról tudósítja a gyanútlan külföldi turistákat, hogy a román Janku Hunyadi fia, a ***román Matei Corvin*** a magyarok

legnagyobb királya volt. (Értsd, hogy az egyik legnagyobb magyar királyt is a románok adták hazánknak.)

Komolyabb bizonyíték – bár kevésbé ismert – *Veréb Péter erdélyi alvajda címere.* Az erdélyi alvajda és családja 1403-ban költözött át a Mátra e csendes zugába, a család nógrádi birtokára. A ***verebi Verebély*** család Erdélyben kapcsolatban állt a Hunyadi családdal. Erre – többek között – a csőrében aranyágat, illetve a csőrében gyűrűt tartó holló *címer rokonsága* utal.

A mátraverebély-szentkúti kegytemplom. A templom főbejárata fölötti címerben jól

A ***szerbek*** szintén a maguk szülöttjének vallják Hunyadi Jánost, akit mondáikban, regéikben, akár tudományos munkáikban is, *Szibinyáni Jank* néven emlegetnek.

A román eredet ellen szól az a tény, hogy a család ***római katolikus*** vallású volt, amit már a 14-15. században is éles határ választott el a románok ***ortodox*** hitétől. Közismert, hogy az ortodox hitűek soha nem térnek át más vallásra, így a római katolikus hitre sem. Az pedig végképp nem hihető, hogy egy ortodox vallású ifjú (Hunyadi János) része lehetett volna a római katolikus hit bajnokának, Luxemburgi Zsigmond kíséretének.

Vajdahunyad vára romantikus festményen

Korunk történészei – határon innen és határon túl – leírhatnak mindenféle valóságalapot nélkülöző elméleteket. Azok a városok, épületek, birtokok, tárgyi emlékek, amik valaha fontos szerepet játszottak a Hunyadiak életében, ma ***Románia, Szerbia, Horvátország, Ausztria, Szlovákia, Csehország, Lengyelország, Németország*** területéhez tartoznak. Ilyenek például Vajdahunyad, Bánffyhunyad, Kolozsvár, Gyulafehérvár, Pozsony, Léka, Bautzen, Görlitz, Brünn, Boroszló, Bécsújhely, Felsőőr, Szabács, Jajca és Nándorfehérvár, amik *meglátogatásához bizony útlevélre* van szüksége a mai magyar állampolgárnak.

Hunyadi János felemelkedése és házassága

Történelmünk egyik legnagyobb alakjának pontos születési idejét nem tudjuk. Születési helye Kolozsvár, de a ház, melyben meglátta a napvilágot, nem ismert. Az

apa, *Serbe fia, Vajk* maga is fegyverforgató udvari lovag volt. A népes család tagjai közül a legfényesebb pályát *idősebb János* futotta be. A *fiatalabb Jánosról* (gyakori volt, hogy egy családban ugyanazt a nevet kapták a testvérek) annyit tudunk, hogy 1441-ben, egy véres összecsapásban életét vesztette.)

Zsigmond, aki *állandó pénzzavarral* küszködött, ***Hunyaditól is kért és kapott*** kölcsönbe ***1200 aranyforintot***. Tekintélyes összeg, amit Zsigmond nem pénzben, hanem az elzálogosított *Arad és Temes megyei* birtokokkal törlesztett. Az 1430-as években Hunyadi katonai erényei, zseniális szervezőkészsége, politikai éleslátása már széles körben ismert volt. Tisztában volt azzal is, hogy a csaták kimenetelében a zsoldosok alkalmazása döntő lehet. Ehhez azonban pénz kellett, sok pénz. Amikor 1437-ben Zsigmond meghalt, a trónt lánya, ***Luxemburgi Erzsébet*** örökölte, akivel együtt férje, ***Habsburg Albert*** is hatalomba került.

Zsigmondot követően ***Albert*** – az első Habsburg király a magyar trónon – felismerte Hunyadi képességeit és adományokkal, tisztségekkel látta el. Ő nevezte ki többek között ***szörényi bánnak***, s ezzel ***Hunyadi a bárók rendjébe*** emelkedett. A fiatal király azonban beteg lett, s a krónika szerint Bécs felé tartva, Neszmély faluban elhalálozott.

(*A **Szent Korona kalandos történetének** egyik jelentős fordulata Albert halálához kötődik. **Erzsébet királyné**, aki akkor már várandós volt, ellenfelei elől Pozsonyba menekült. Mivel fiút jósoltak neki, aki meg fog születni, biztosítani akarta fia számára a magyar trónt. Ezért bizalmas udvarhölgyét, **Kottaner Jánosnét** bízta meg azzal,*

*hogy lopja el a **Szent Koronát**, amit Visegrádon őriztek. Kalandos körülmények között a Szent Korona Pozsonyba került, amivel a közben megszületett fiúgyermeket V. László néven megkoronázták.*)

Kiújult a bárók közötti hatalmi harc, miközben a török egyre közelebb került a magyar határhoz. A veszedelmet kevesen észlelték, ám Hunyadi ideje igazán most jött el.

A tehetséges főúr életének jelentős állomása volt, amikor az 1430-as években feleségül vette ***Szilágyi Erzsébetet***, ami szerencsés választás volt, s ezt a következő évtizedek fényesen igazolták. Első gyermekük az 1431-ben született *László*, aki tragikus körülmények között, fiatalon vesztette életét. 1443. február 23-án pedig megszületett a magyar történelem egyik legnagyobb egyénisége, *Hunyadi Mátyás*.

Azáltal, hogy Hunyadi a bárók közé emelkedett, egy újabb nehézséggel kellett szembenéznie. Az **ország hatalmasságai egymás ellen *ligákba* tömörültek**, gyengítve az ország erejét, egységét. Az ellentétek akkor élesedtek ki újra, amikor az özvegy ***Erzsébet***, karján az *Utószülött V. Lászlóval* szembekerült az 1440-ben szintén királlyá választott ***Jagelló Ulászlóval***. Hunyadi és *Újlaki Miklós* Ulászló pártján állt, de *Garai László* és *Szécsi Dénes* Erzsébet mellé álltak. *Jan Giskra* a huszitái élén pedig a Felvidéken nehezítette az ország életét. A Dunántúlon a *Rozgonyi* és a *Kanizsai* család, a délnyugati országrészen pedig *Frangepán Bertalan* uralkodott.

Közben a belső ellentéteket kihasználva a török ott pusztított, ahol csak tudott. Ezekben a vészterhes hónapokban *vette kezébe Hunyadi János* az irányítást, amikor minden erejét, tudását a török elleni harcra összpontosította.

Hunyadi János hadjáratai a török ellen

A tehetséges, bár írni, olvasni nem tudó – ami ebben a korban nem számított égbekiáltó műveletlenségnek –, ám nagy fizikai erővel bíró Hunyadi János ifjú korától szívta magába a harci , a fegyverforgatás mesterségét. Már apród korában, *Csáky György* ispán szolgálatában megismerte az ***ősi székely lovas-íjász*** technikát. A székelyeket a 15. században a legkiválóbb íjászoknak tartották. Azt is tudjuk, hogy honnan, hol és mit tanult. A déli végeken a Balkán hegyei között élő szerbek, románok, albánok, bosnyákok között a ***balkáni könnyűlovasság*** dolgaiban tett szert nagy jártasságra. *Lazarevics István* szerb despota mellett tanulta ki a „balkáni típusú" cselvetést, a tőrbe csalás művészetét. *Újlaki Miklós* macsói bán szolgálatában pedig a ***végváriak harcmodorát*** tapasztalta meg. Kevéssel később a *Monoszlai* családnál és a *zágrábi püspöknél* látott el ***familiárisi feladatokat***.

Francesco Sforza és feleségének arcképe

Itáliai útja során 1431-ben már Milánóban a Sforza-család vendéglátását élvezte, ahol a zsoldosvezér, a ***condottiere*** *Francesco Sforza harci mesterségét* sajátította el. Többek között a várostrom, a nehézfegyverek és tűzfegyverek használata, az utcai harcok, az utánpótlás biztosítása, a ***zsoldos hadviselés*** titkainak tudója lett. Tudjuk azonban azt is, hogy Hunyadi egy ideig a *milánói Visconti* herceg szolgálatában is állt. Életében jelentős fordulatot hozott az 1434-es esztendő, amikor ***„udvari vitéz”*** címmel már Zsigmond király seregében szolgált.

Zsigmond idején megismerkedett a ***huszita harcmodorral***, különös tekintettel a *huszita szekérvár* harci előnyeivel. Hunyadi a vasalt szekereket nem csak várnak, hanem tűzfegyverek használatára is alkalmazta.

Hunyadi azonban már az 1430-as évektől kezdődően megismerte és felismerte a ***török hadviselés és harcmodor*** lényegét is. Azt, hogy az oszmán hadak, ha lassan is, de módszeresen nyomulnak Európa felé. Jól tudta, hogy Magyarország kikerülhetetlen akadálya lesz a szultánok Európát meghódító törekvéseinek. Hunyadi hadvezéri tehetsége abban csúcsosodott ki, hogy mindezeket a **harci technikákat képes volt ötvözni** és a stratégiát az adott terepviszonyokon kiválóan tudta alkalmazni.

Hunyadinak nem csupán kötelessége, de szívügye, a családi birtokokért, Magyarországért, a keresztény Európáért vállalt feladata volt, hogy szembe szálljon a törökkel. Zsigmond után *Albert* és *I. Ulászló* királytól 1439 és 1441 között megkapta a ***szörényi bánságot,*** **a** ***temesi ispánságot,*** továbbá ***Erdély vajdája, Nándorfehérvár főkapitánya*** lett. Természetesen az ezekkel járó jövedelem is Hunyadit szolgálta, aki abban is különbözött számos főúri társától, hogy vagyonával, tehetségével, katonai tapasztalataival mindent megtett a déli végek megvédéséért.

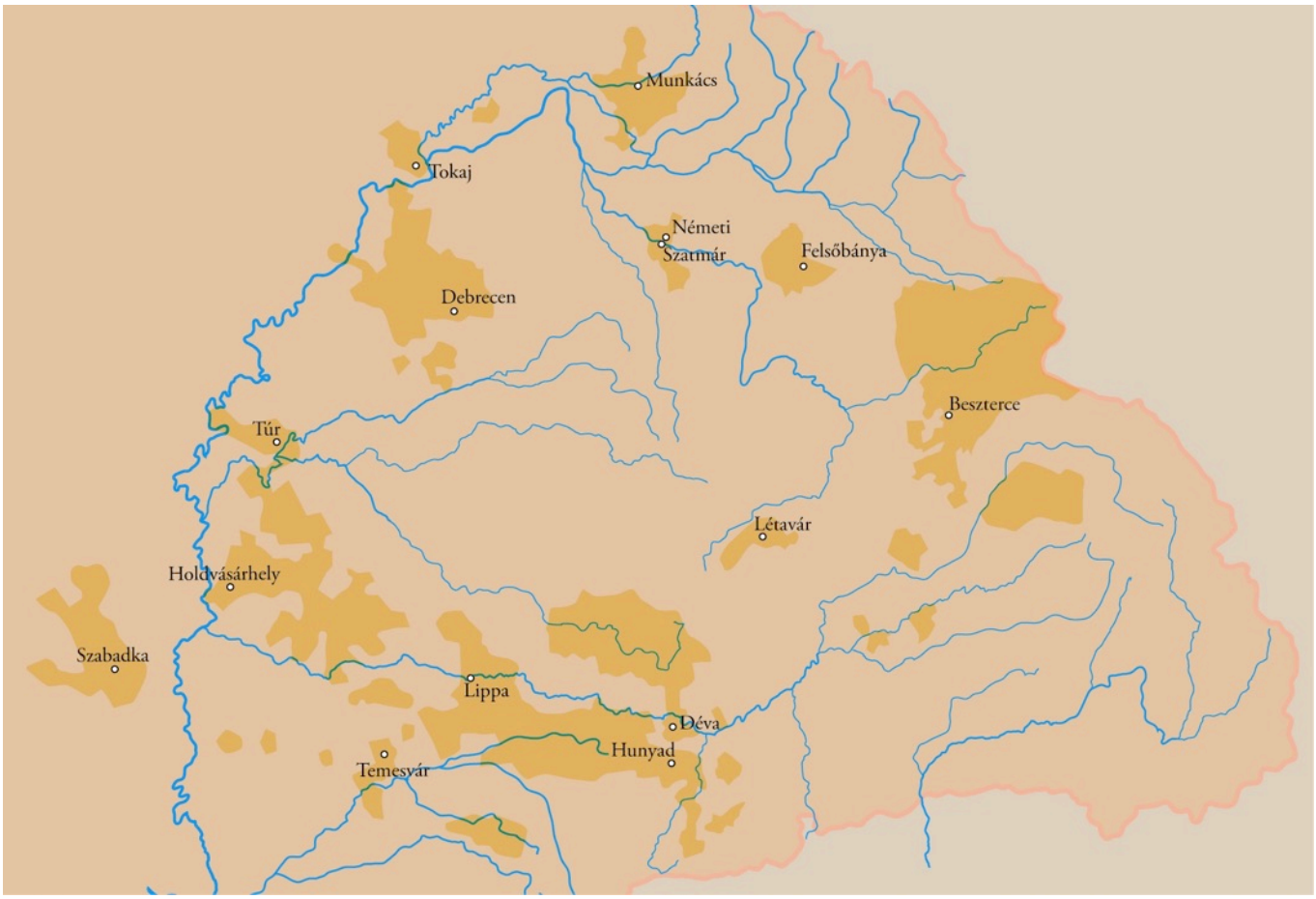

Hunyadi János dél- és kelet-magyarországi birtokai 1456-ban

A kisebb, törökkel történt összetűzések után az első jeles eseményei az **1441-1442**. évi harcok, melyek közül kiemelkedik a ***Marosszentimre*** melletti csata. Az első összecsapás török győzelemmel végződött, ráadásul Mezid bég, a kezére került Lépes György püspököt lefejeztette. Hunyadi azonban nem adta fel. Átvágta magát a török gyűrűn, s minden erejét, idejét egy újabb sereg megszervezésébe vetette. Új serege élén visszatért Marosszentimrére, s fényes győzelmet aratott *Mezid bég* 17.000 fős és *Szehabeddin beglerbég* több mint 60.000 fős serege fölött.

Marosszentimre, Hunyadi nagy győzelmének helyszíne

Ehhez a korábban a „nem jegyzett” – pedig jelentős – összecsapáshoz kapcsolódik ***Kemény (Kamonyai) Simon*** legendás páncélcseréje Hunyadival. A török elitcsapatok Kamonyaira rontottak, s nagy örömmel adták hírül, hogy végeztek Hunyadival. A nagy öröm azonban rémületté változott, amikor az oldalszárnyon *megjelent az igazi Hunyadi,* fényes győzelmet aratva a török sereg fölött. Hunyadi János ezzel a csatával érdemelte ki a ***„törökverő”*** ragadványnevet.

Germánia a töröktől szorongatott Hungária segítségére siet

Ez a 16. században készült grafika egyértelműen azt ábrázolja, hogy az Európára törő oszmánok ellen a pajzs szerepét játszó *Magyarországot a német lovagok védik. (Ez akkor sem volt így! A német birodalom, ha érdekei úgy kívánták, csak akkor támogatták hazánkat!)*

Az 1442. évi sikeren felbuzdulva a magyarok már támadó hadműveletet szerveztek a török ellen, ami a határokon túlra vezetett. Az ***1443-1444. évi téli*** (hosszú) hadjárat célja az volt, hogy a ***törököt kiűzzék Európából***. A hadműveletek kezdetben sikeresek voltak, minden összecsapás magyar győzelemmel végződött. Igaz, a magyarokat a balkáni államok – ***Brankovics György*** szerb fejedelemmel az élen – támogatták. A szultán azonban még nem a főerőket sorakoztatta fel, mert azok ezekben az években Ázsiában harcoltak. A hadjárat azonban *1444 januárjában* a Szófiától keletre eső *Zlatica-szorosban* elakadt. Ennek egyik oka a magyar seregben elterjedt *lópestis* volt. A lovak sorra pusztultak. A másik ok, hogy a *nagy hidegben a*

hágók átjárhatatlanná váltak, s az oszmánok is egyre több helyen eltorlaszolták azokat.

A Hunyadi János által vezetett csaták: az 1443-44. évi „hosszú hadjárat”, az 1444. évi várnai csata és az 1448. október 17-20. között vívott rigómezei csata

A győztes téli hadjáratot követően ***II. Murad*** szultán a magyarok számára előnyös békét kötött. Ezek közé tartozott *Szerbia kiürítése, 100.000 arany hadisarc fizetése, tíz évre szóló béke, valamint 30.000 török harcosnak* a magyar király szolgálatába állítása. (Feltéve, hogy azt nem fordíthatják a szultán ellen.) Ez a béke azonban nem egyezett *IV. Jenő* pápa céljaival, aki Magyarországra küldte ***Cesarini bíborost***, hogy vegye rá a magyarokat egy újabb támadás indítására.

Szkander bég és Cesarini bíboros. Szkander bég mellszobra Budapesten, a Városligetben

A békeszegés tervét *Cesarini,* a pápai követ dolgozta ki, ami találkozott a magyar *háborúpárti nagyurak* és a becsvágyó ifjú király, *I. Ulászló céljaival*. A sereg hamarosan útra készen állt, amit a tervek szerint az ***1444 nyarán már a Dardanellák felé tartó***, a pápa által felszerelt ***velencei és genovai gályák*** is támogattak volna. Hunyadi szövetségese ebben a hadjáratban csak az albán fejedelem, *Kasztrióta György*, ismertebb nevén ***Szkander bég*** volt. Brankovics György és a többi balkáni állam már nem támogatta Hunyadit, mert ők nem akartak újabb háborút a törökkel.

Később Szkander bég sem csatlakozott a magyarokhoz. Ilyen körülmények között érkezett a *király és Hunyadi a seregek élén Várnába*. A sikeresnek ígérkező hadjáratnak a kegyelemdöfést a ***keresztény velencei és genovai gályák hajósai*** adták meg. A kalmárvárosok hajói ahelyett, hogy akadályozták volna a szultáni seregek átkelését Ázsiából Európába, az iszlám katonákat szállították át, fejenként egy aranyért. Így az *anatóliai fősereg* a Várna mellett felsorakozó magyarok hátába került. A 40.000 fős magyar sereg így stratégiai és létszámbeli hátrányba került.

A várnai csata képei

A magyar seregnek nem maradt más választása, szembe kellett szállni a túlerővel. ***Hunyadi*** a „törökverő” nevéhez méltóan, módszeres hadvezetéssel ***felőrölte a török sereg védőgyűrűit***, s már a szultánt védő janicsárokkal állt szembe, amikor **Ulászló** nagy hibát követett el. Talán a becsvágy, a biztos győzelembe vetett hit, vagy éppen a dicsőség vágya hajtotta, amikor ***ötszáz lovasa élén*** – Hunyadi tudta nélkül – nekirohant a cölöpökkel körülvett ***szultáni tábornak***. A király akciója köddé foszlatta a reményt, hogy győzhetnek, amikor szembe találta magát az eddig be nem vetett *janicsárokkal*. Mind egy szálig elestek, a sereg felbomlott, s az ***1444. november 10-ei***

csata a magyar történelem nagy tragédiái közé sorolandó. Hunyadi is csak fordulatokban gazdag, életveszélyes körülmények között tudott hazavergődni.

Hunyadi János kormányzóvá választása

Meghalt a király. A jogos utód, akit már korábban ***V. László*** (1444-1457) néven magyar uralkodóvá választottak, mindössze négyéves volt. Ragadványnevén *Utószülött László*ként emlegeti a magyar történetírás. (Érdemes megjegyezni, hogy ő volt a *második Habsburg*, aki magyar király lett, de az egyetlen, aki magyar földön született.) Meg kell említeni ***III. Frigyes*** (1440-1493) német-római császár szerepét, aki már Hunyadi János ellenében is fellépett. A Habsburg császárnak az igazi ellenfele azonban Hunyadi Mátyás lesz.

Hunyadi János kétféle ábrázolása

Az átmeneti nehéz helyzetben, hogy az ország irányítható legyen, ***hét főkapitányt*** választottak a Magyar Királyság élére: **Hunyadi Jánost, Újlaki Miklóst, Rozgonyi Györgyöt, Guti Ország Mihályt, Bebek Imrét** és **Szentmiklósi Pongrácot,** illetve **Jan Giskrát.** Mind a hét főkapitány kapott egy-egy területet az ország testéből, amely fölött azonban nem volt korlátlan hatalmuk, *meg kellett egyezniük a terület nemességével*. Hunyadi ekkor kötött szövetséget, életre szóló barátságot a szellem emberével, *Zrednai (Vitéz) Jánossal*, akit kinevezett váradi püspöknek.

Szegedi Pantheon, ahol Hunyadi János mellett balról Cesarini bíboros, jobbról Kapisztrán János egész alakos szobra látható

Tekintettel arra, hogy ***III. Frigyes nem adta*** ki a magyar uraknak sem a Szent Koronát, sem V. Lászlót, így a királyválasztást a magyarok nem tarthatták meg. A Rákos mezőre ***1446 májusára*** összehívott országgyűlésen a nemesek elhatározták, hogy ***kormányzót*** választanak. A választás nem eshetett másra, mint a jeles hadvezérre, Hunyadi Jánosra. A Rákos mezőn jelen voltak az ellenpárti főurak is, például III. Frigyes szövetségesei, V. László hívei. A kormányzó személyét azonban a gyűlésen nagy számban részt vevő ***köznemesek döntötték*** el, akik szinte egyhangúan Hunyadira voksoltak.

Milyen jogokkal bír egy kormányzó? Hatalma gyakorlatilag megegyezik a királyéval, s a ***korona nevében irányítja az országot***. Csak éppen nem koronázták meg a Szent Koronával.

III. Frigyes császár és címere

Hunyadi János kormányzó első dolga volt, hogy 1446 őszén megtámadta a Dunántúl nyugati megyéit birtokában tartó III. Frigyest. A császár szövetségese volt többek között a stájer őrgróf, ***Cillei Ulrik***. A kormányzó benyomult Ausztria területére, s még Frigyes kedvelt városát *Bécsújhelyt is elfoglalta*. Átütő sikert nem tudott elérni, mert vereségei ellenére a császár sem a koronát, sem V. Lászlót nem adta ki. A Hunyadiak azonban egyezséget kötöttek az ellenlábas Cilleivel, aminek értelmében a kiskorú gyermekeiket – *Hunyadi Mátyást* és *Cillei Erzsébetet* – eljegyezték egymással.

Cillei Ulrik és Vitéz János portréja

A kormányzó ***1447-ben már a déli végeken*** szervezte az ellenállást, mert a török egyre közeledett. A császárral ***Vitéz János*** tárgyalt, a hadvezér eközben elűzte trónjáról Havasalföld törökbarát urát, így megerősítette a balkáni pozícióit. Európa nyugati népei közül is érzékelték néhányan az oszmán veszélyt, s arra bíztatták Hunyadit, hogy indítsa meg a török elleni háborút. Jelentős pénzadományokat is ígértek. (Például Alfonz nápolyi király 100.000 forintot.) Ám, mint ahogy az rendszeresen történt, a segítség nem, vagy csak részben érkezett meg. Hunyadi nem várhatott, mert a *török had már a Balkánon* volt. A magyarok 25.000 fős sereggel keltek útra a déli végek felé. Számíthattak a havasalföldi vajda 8000 fős hadára, továbbá Brankovics György szerb despota és Szkander bég albán fejedelem támogatására. A török mintegy ***60.000 főnyi sereggel*** vonult fel *Rigómezőre*.

A rigómezei csata 1448. október 16-19. között zajlott le

Amikor Hunyadi a csata helyére, ***Rigómezőre*** **(Koszovóra)** érkezett, a török túlerő – az áruló Brankovics György csapatai segítségével – már elvágta a magyar seregtől Szkander bég hadait. (Megjegyzendő, hogy ez a *második rigómezei csata* volt, hiszen az első nagy ütközetre 1389-ben, Zsigmond idején került sor.) ***II. Murad*** szultán a hagyományos módon állította fel csapatait. Középen a *janicsárok* gyalogos hadereje, előttük a *tüzérség*, a két szárnyon pedig az *anatóliai*, illetve a *ruméliai lovasság*. Az október 16-án kezdődő összecsapások kisebb magyar győzelmekkel kezdődtek, de ezek feltehetően a szultán taktikáját szolgálták.

A *török azt a hadicselt alkalmazta, ami aztán néhány évtizeddel később, 1526-ban Mohácsnál végzetessé vált.* A *magyar lovasságot kelepcébe csalták.* A több napig tartó ütközetek gyászos eredménye volt, hogy a bárók színe-java odaveszett, Hunyadi is csak egyik vitéze önfeláldozásával menekült meg.

Hunyadit a törökhöz átállt szerbek elfogták. *Brankovics György* ki akarta szolgáltatni a kormányzót a töröknek, de végül nem merte, mert a magyar urak megfenyegették. Viszont 100.000 forintos váltságdíjat kért érte, továbbá Szendrő várába kellett küldeni *túszként Hunyadi Lászlót*, a kormányzó idősebb fiát.

(A csata után a temetetlen holtak miatt évekig tartó pestis ütötte fel a fejét, Koszovó így hosszú ideig lakatlan maradt. Az első telepesek az *albánok voltak*, s ekkor kezdődött el az a folyamat, hogy a szerbek kiszorultak Koszovó /Rigómező/ földjéről.)

1449-ben a Hunyadi-párt már Giskra ellen hadakozott, amikor a kormányzó maga vezetett egy hadjáratot a Felvidékre. Az időt rabló, emberáldozatokkal járó csatározások 1450-ben értek véget, aminek eredményeképpen Giskra kezén maradtak a gazdag felvidéki kereskedő- és bányavárosok. A birtokviszonyok azonban Hunyadi számára is kedvezően alakultak, hiszen ***1450-ben már 4 millió hold földbirtokkal, 57 mezővárossal, mintegy ezer faluval és 28 várral*** rendelkezett. Mindezek ellenére, hogy Hunyadi megtartsa tekintélyét, hatalmát, 1450 nyarán szövetségre lépett *Garai nádorral és Újlaki Miklós erdélyi vajdával*. A ***Hunyadi-Garai-Újlaki liga*** azonban csak rövid érdekeknek felelt meg, mert a ligák összetétele évenként változott.

A 15. század közepén azonban a ***köznemesség*** is, nagy száma miatt jelentős ***katonai és politikai*** erőt jelentett. Európában szinte egyedülálló módon, hazánkban született meg a ***natio Hungarica****, a* ***„magyar nemzet”*** *fogalma.*

Nyugat, hogy lelkiismeretét megnyugtassa, amiért nem tudott, vagy nem akart hathatós segítséget nyújtani hazánknak, Magyarországot a ***„kereszténység védőbástyája”*** címmel ruházta fel.

A nándorfehérvári diadal és előzményei

Az 1450-es évek mind az *Oszmán Birodalom*, mind a *Magyar Királyság*, mind a *Pápai Udvar* és a *Nyugat* történetében jelentős fordulatot hoztak. A török birodalom élére az a ***II. Mehmed*** (1451-1481) került, akit joggal tekint a történetírás a ***Világhódító*** ragadványnévvel. Ő szervezte át az oszmán hadsereget, megteremtette az újkori politikai adminisztrációt, majd tette nagyhatalommá az *Oszmán Birodalmat*. Világtörténeti jelentőségű eseményre került sor, amikor az oszmánok ***1453-ban elfoglalták Bizáncot***. A szultánok ebbe a stratégiai szempontból is fontos városba, másik nevén ***Konstantinápolyba*** tették át székhelyüket.

Bizánc, a török korban Konstantinápoly (ma Isztambul) az ókortól napjainkig meghatározó szerepet játszott Európa és Ázsia történetében. Az Aranyszarv Öböl, illetve a Boszporusz Európát és Ázsiát választja el egymástól

II. Mehmed tudta, hogy egységes, erős európai keresztes hadseregtől nem kell tartania. ***Magyarország így ismét magára maradt***. Eközben meg kellett oldani a belső válságot. Hunyadi *1453 januárjában lemondott a kormányzói* tisztéről, mert ***V. László***t (1453-1457) megerősítették királyi tisztében. Az ifjú király a bárók rá nehezedő nyomása alatt nem tudott úrrá lenni a helyzeten. Időnként hol Cillei pártfogását, hol a Hunyadiak szövetségét kellett elfogadnia.

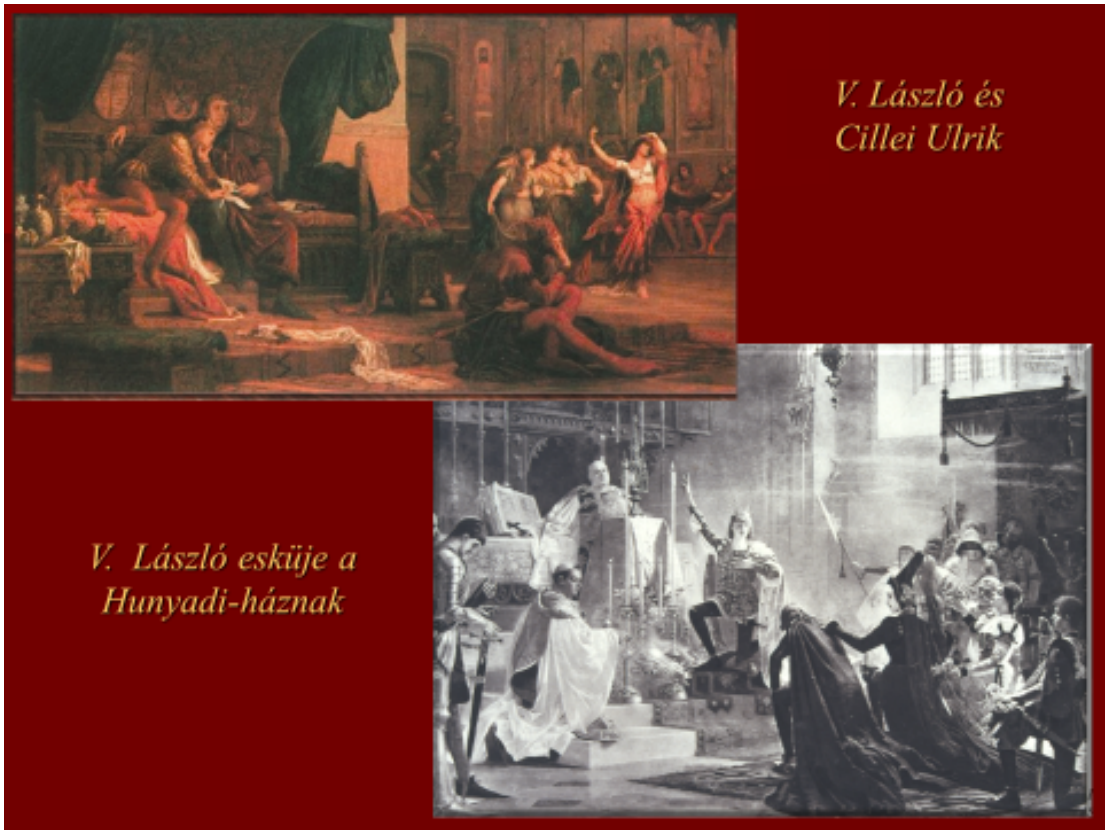

Nándorfehérvár ostroma (1456. július 4-21.)

1455 őszére kiderült, hogy Hunyadi és Magyarország ismét magára maradt. A Magyar Királyság utolsó reménye az új pápa, ***III. Calixtus***, aki esküt tett arra, hogy ***a törököt ki fogja űzni Európából***. Végül pénzt és katonát ő sem küldött, elküldte viszont ***Kapisztrán Jánost***, aki latin szónoklataival, de személyes varázsával, mozgósító erejével többet tett a sikerért, mint egy hadsereg.

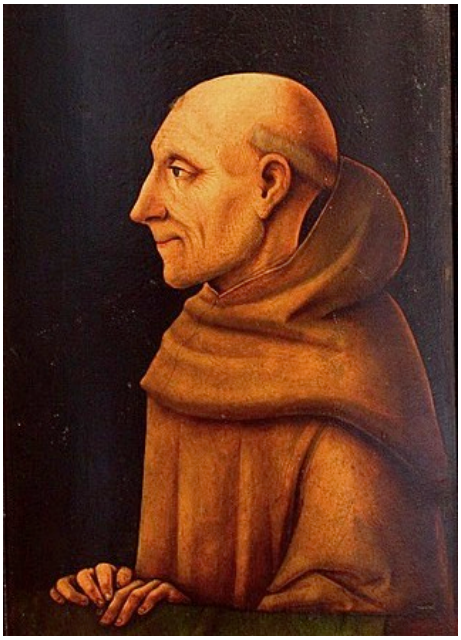

Thoman Burgkmair: Kapisztrán Szent János. Kapisztrán beszédet mond egy város főterén. Ismeretlen festő műve

Képes volt arra ez a *hetvenéves ferences szerzetes*, hogy több tízezer fős sereget gyűjtsön össze. Ki tudja, mi lett volna a csata kimenetele, ha a Kapisztrán vezette keresztes sereg nem támad rá a törökre? Hiszen ez adott lehetőséget Hunyadinak arra, hogy kitörjön a várból, s elfoglalja a török ágyúkat.

A pápa *1456 tavaszán* új imát rendelt el, felszólítva a híveket a török veszélyre. Az imát *délben kellett* elmondani, amire harangszó figyelmeztette a kereszténye ket. A nándorfehérvári fényes győzelem után a déli harangszó megmaradt, amit a keresztény

A pápa *tengeri haderőt* is küldött a magyarok megsegítésére, de sem az, sem Velence, Milánó, Firenze, Genova hadai nem mozdultak. A világhódító *II. Mehmed 70.000 főnyi sereggel, 100 hajóval, 300 ágyúval és számos ostromgéppel* érkezett Nándorfehérvár alá. Európa és Magyarország kulcsa végveszélybe került. Hunyadi összeszedett 200 kisméretű sajkát, s a Dunán érkezett a vár alá, mert tudta, hogy oda más úton már nem juthat be.

A szultán *1456. július 4-én megkezdte* Nándorfehérvár ostromát. A várat Hunyadi sógora, ***Szilágyi Mihály védte*** mintegy hétezer katonájával. Hunyadi a Dunán ötórás küzdelem után áttörte a török hajózárat, s így tudott bejutni a várba.

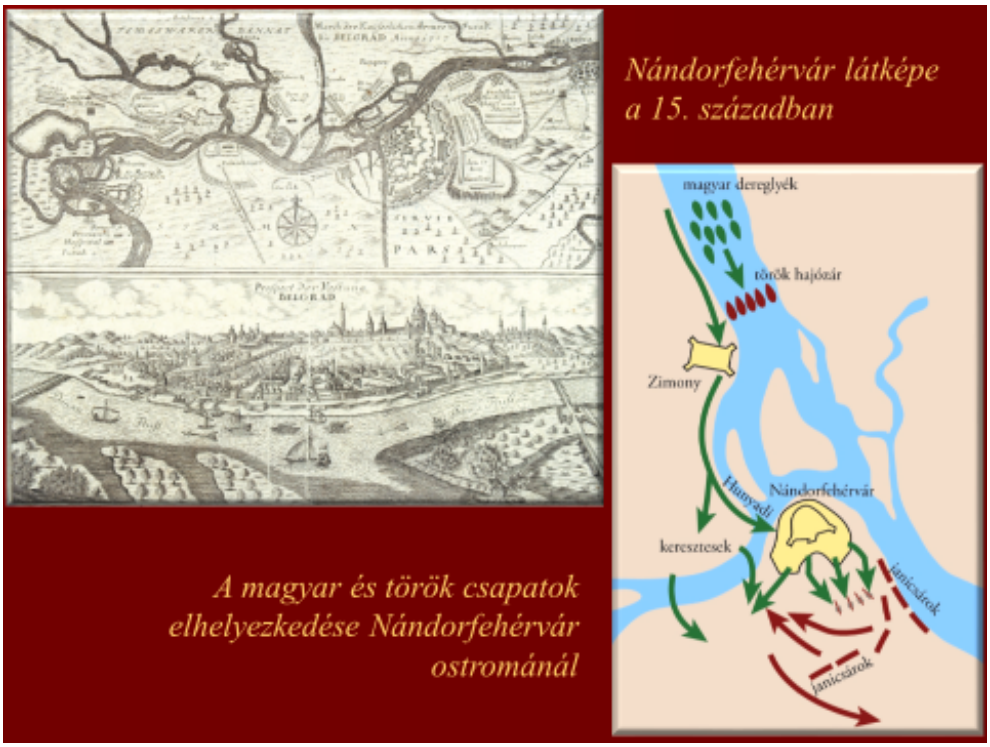

Az oszmán sereg kétheti ágyúzás, meg-megújuló rohamok után szinte „mezővé tette a várat”, ahogy Hunyadi jellemezte Nándorfehérvárat. A török táborban azonban felütötte fejét a pestis. A szultán ezért ***július 21***-én végső rohamra szánta el magát, de nem bírtak a védőkkel. A Száván átkelő Kapisztrán vezette lelkes keresztesek megfutamították a támadók egyik szárnyát. A szultán riadót fújt, ennek köszönhetően a török védtelenül hagyta a várkaput. Hunyadi ezt észrevette, s azonnal kitört egy válogatott lovas csapattal. Elfoglalták a ruméliai hadtest ágyúit, s óriási pusztítást végeztek az oszmánok között, akiket a saját ágyúikkal lőttek. A fényes magyar győzelem jele volt, hogy másnap a török sereg maradéka szó szerint elfutott a csatatérről.

III. Calixtus mint Siena városának patrónusa (Sano di Pietro)

Dugovics Titusz hőstette

A keresztény világban határtalan öröm lett úrrá, a pápa a győzelem emlékére egy új egyházi ünnepet rendelt el, az ***Úr színeváltozását***. Az örömbe szomorú hír vegyült, amikor 1456. augusztus 11-én a pestis elvitte a törökverőt, a *„hit védelmezőjét”*, amivel a pápa Hunyadit kitüntette. Két hónappal később, október 23-án Újlak várában pedig a másik hőst, Kapisztrán Jánost is elragadta a pestis.

Hunyadi János halála 1456. augusztus 11-én

Hunyadi János sírja Gyulafehérvárott

Hunyadi János emlékét számos szobor, emlékmű őrzi szerte a Kárpát medencében. Erdélytől kezdve az anyaország településein keresztül a Felvidékig mindenütt felfedezhető a törkverő dicső emléke.